

GIẢI PHÁP PHÒNG, CHỐNG BỆNH “SỢ TRÁCH NHIỆM” CỦA CÁN BỘ, CÔNG CHỨC ở nước ta hiện nay

ThS LÊ THỊ CẨM NHUNG
Học viện Chính trị khu vực III

1. Nguồn gốc và biểu hiện của bệnh “sợ trách nhiệm”

Không phải bây giờ câu chuyện sợ sai, sợ trách nhiệm mới được đề cập đến, nhưng trong thời gian gần đây, vấn đề này được nói đến rất nhiều, diễn ra ở khắp các địa phương, các bộ ngành, các lĩnh vực. Trách nhiệm được hiểu đó là việc cần phải làm, cần phải thực hiện hoặc cần phải gánh vác cho dù là việc lớn hay việc nhỏ. Và với cán bộ, tinh thần trách nhiệm càng phải thể hiện rõ như lời dạy của Bác: “Là khi Đảng, Chính phủ, hoặc cấp trên giao cho ta việc gì, bất kỳ to hay nhỏ, khó hay dễ, ta cũng đưa cả tinh thần, lực lượng ra làm cho đến nơi đến chốn, vượt mọi khó khăn, làm cho thành công”¹. Tuy nhiên, hiện nay một số bộ phận cán bộ, công chức, đảng viên lại “từ chối”, đùn đẩy, thoái thác trách nhiệm của mình, thậm chí còn thiếu trách nhiệm gây ra hậu quả nghiêm trọng cho xã hội. Một xu hướng đáng báo động đang diễn ra trong cán bộ, công chức hiện nay đó là “không nói, không tham mưu, đề xuất, không triển khai hoặc triển khai cầm chừng”. Tâm lý sợ sai, “thái độ sợ trách nhiệm của một số cán bộ, đảng viên đang là một trở ngại cho công tác của Đảng và Nhà nước, làm cho công việc bị trì trệ, dậm chân tại chỗ, làm cho những nhân tố mới không phát huy được, những khuyết điểm và nhược điểm không được khắc phục kịp thời, và làm cho trình độ, năng lực công tác của cán bộ chậm được nâng cao”².

Kỷ niệm 93 năm ngày thành lập Đảng, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng ra mắt cuốn sách *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu*

cực, góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh; bài đầu tiên trong phần thứ hai của cuốn sách này có tiêu đề “Bệnh sợ trách nhiệm”, đăng trên Tạp chí Cộng sản, số 11 - 1973; bút danh *Người xây dựng*, tác giả đã chỉ rõ: Nhiệm vụ trước mắt đòi hỏi mọi người phải có tinh thần trách nhiệm rất cao, nhưng hiện nay trong cán bộ, đảng viên ta còn có những đồng chí sợ trách nhiệm. Căn bệnh “sợ trách nhiệm” này biểu hiện ở nhiều khía cạnh khác nhau: “Người sợ trách nhiệm thường làm việc một cách cầm chừng cho “đủ bản phận”, cốt sao không phạm phải khuyết điểm gì lớn. Vì luôn luôn lo sợ phải chịu trách nhiệm về những việc sẽ xảy ra, cho nên không muốn cải tiến công tác, không dám mạnh dạn thay đổi những cái không hợp lý, chỉ làm theo nếp cũ”³; “Người sợ trách nhiệm thường rụt rè, do dự trong khi giải quyết công việc, không phát biểu rõ ràng, dứt khoát ý kiến riêng của mình, không dám quyết đoán những việc thuộc phạm vi trách nhiệm và quyền hạn của mình. Vì muốn trốn tránh trách nhiệm cá nhân của mình, các đồng chí này thường vin vào lý do chưa có chỉ thị của cấp trên để ỷ lại và chờ đợi một cách thụ động”⁴. “Người sợ trách nhiệm cũng thường lầy lỳ do làm việc tập thể, tôn trọng tập thể để dựa dẫm vào tập thể”⁵. “Người sợ trách nhiệm còn ngại “va chạm” trong quan hệ với các đồng chí trong đơn vị, với cấp trên và cả với cấp dưới”⁶.

Là cán bộ, nhưng chỉ chăm chăm “giữ ghế”, tránh va chạm, ngại việc, đùn đẩy, thoái thác thì đó không chỉ là “sợ trách nhiệm” mà còn là sự vô trách nhiệm.

Vô trách nhiệm với công việc, vô trách nhiệm với sự tin tưởng của Đảng, Nhà nước, Nhân dân và vô trách nhiệm với lòng tự trọng của chính bản thân mình. Đó là cũng là một biểu hiện của sự “tự diễn biến”! Hệ quả của tình trạng này là kìm hãm sự phát triển kinh tế - xã hội, làm mất lòng tin của người dân, về lâu về dài có ảnh hưởng đến sự tồn vong của chế độ. Chưa bao giờ, căn bệnh này nó trở thành mầm mống len lỏi vào trong đội ngũ cán bộ, gây ra không ít hệ lụy như bây giờ, thậm chí cán bộ hiện nay làm việc “ngay cả việc thuộc thẩm quyền cũng đi hỏi cấp trên”. Đây cũng được xác định là một trong những “điểm nghẽn” khiến cho Thành phố Hồ Chí Minh - một trong những đầu tàu kinh tế của cả nước loay hoay, ì ạch trong phát triển kinh tế theo đánh giá của quý I/2023 với những con số “biết nói” như tăng trưởng kinh tế chỉ đạt 0,7% xếp thứ 56/63 địa phương; tỉ lệ giải ngân vốn đầu tư công khoảng 4%; năng lực cạnh tranh cấp tỉnh PCI (2022) xếp thứ 27/63 tỉnh thành, tụt 14 bậc; chỉ số hiệu quả quản trị hành chính công PAPI (2022) thấp hơn 14 điểm⁷. Một trong những nguyên nhân được chỉ rõ là do tình trạng né tránh, sợ sai, sợ trách nhiệm trong thực thi công vụ của cán bộ, công chức. Thật ra, nhìn nhận một cách khách quan thì tình trạng này không phải diễn ra chỉ riêng ở Thành phố Hồ Chí Minh mà còn ở nhiều nơi, nhiều chỗ từ Trung ương đến địa phương, chưa bao giờ cụm từ “sợ sai, sợ trách nhiệm, không dám quyết, không dám làm” lại xuất hiện với tần số dày đặc như bây giờ.

Trong dòng chảy của lịch sử, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đã chỉ ra bệnh sợ trách nhiệm có ở những người “muốn địa vị cao, nhưng lại sợ trách nhiệm nặng. Dần dần tinh thần đấu tranh và tính tích cực của họ bị kém sút, chí khí anh dũng và phẩm chất tốt đẹp của người cách mạng cũng kém sút; họ quên rằng tiêu chuẩn số một của người cách mạng là quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng”⁸.

2. Nguyên nhân và giải pháp phòng, chống bệnh “sợ trách nhiệm” trong giai đoạn hiện nay

Thời gian qua những hệ lụy mà căn bệnh sợ trách nhiệm gây nên đã được thể hiện qua những con số chứng minh tốc độ phát triển “ì ạch” của các tỉnh thành, những việc làm, tâm lý ý lại, đùn đẩy của một số bộ phận cán bộ, không vì lợi ích chung, thậm chí thấy sai không dám lên tiếng, thấy đúng

không dám bảo vệ, thờ ơ, vô cảm trước những vấn đề của công việc, trách nhiệm của bản thân và nhân dân. Sờ dĩ như vậy mới có tình trạng thiếu thuốc, thiếu thiết bị y tế ở các bệnh viện lớn trên cả nước như hiện nay, hợp tác kinh doanh, mua bán bất động sản “đóng băng”, hay không giải quyết kịp thời những nhu cầu người dân trong giai đoạn cấp bách như vụ việc 22.000 lon sữa kiêu bào tặng trẻ em TP.HCM trong thời kỳ chống dịch hơn một tháng vẫn chưa thể lấy ra do thiếu sót trong khâu tổ chức thực hiện của các cơ quan, đơn vị năm 2021... và còn rất nhiều câu chuyện khác nữa đã trở thành hồi chuông đáng báo động để chúng ta cần nghiêm túc nhìn nhận lại và tìm giải pháp cho tình trạng này. Có ba nguyên nhân chính dẫn đến tình trạng này:

Một là, do cơ chế, chính sách, pháp luật còn chồng chéo, bất cập, mâu thuẫn giữa các văn bản, không thống nhất trong quy trách nhiệm khi có sai phạm dẫn đến tâm lý cán bộ khi bây giờ khi làm việc gì cũng sợ sai, làm xong rồi cũng không biết có sai hay không, sai cũng không biết sai chỗ nào và thậm chí không làm gì cũng có thể dẫn đến sai phạm; mặc dù đã có chính sách và cơ chế bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám làm nhưng vẫn được được cụ thể hóa, luật hóa, công tác đánh giá cán bộ còn nhiều hạn chế.

Hai là, do năng lực, đạo đức của người cán bộ; năng lực chuyên môn cán bộ yếu, không đáp ứng tiêu chuẩn, yêu cầu, làm gì cũng sợ sai, không biết vị trí, trách nhiệm, quyền hạn công việc mình ở đâu, được làm gì và không được làm gì; hay đạo đức cán bộ kém chỉ biết ham quyền lực, háo chức danh, chỉ làm việc có lợi cho mình, cho lợi ích nhóm, thu vén cho bản thân... Những nguyên nhân đó sinh ra những cán bộ sợ sai, sợ trách nhiệm, trở thành căn bệnh cản trở động lực phát triển, cản trở sự sáng tạo, cản trở dũng khí của cán bộ.

Ba là, căn nguyên của bệnh này như Bác cũng đã nhấn mạnh: “Có lợi cho tôi thì tôi tích cực; không có lợi cho tôi thì tôi tiêu cực. Tôi muốn có địa vị cao, nhưng lại sợ trách nhiệm”⁹. Như vậy, cái gốc của bệnh sợ trách nhiệm đó là chủ nghĩa cá nhân! Chủ nghĩa cá nhân là việc gì cũng chỉ lo cho lợi ích của riêng mình, không quan tâm đến lợi ích chung của tập thể. “Miễn là mình béo, mặc thiên hạ gầy”¹⁰.

Và đây cũng là nguồn gốc của nhiều căn bệnh chứ không chỉ riêng căn bệnh sợ trách nhiệm.

Vì vậy, để phòng, chống căn bệnh này, cần một số giải pháp chính sau đây:

Thứ nhất, cần nhanh chóng rà soát, sửa đổi, hoàn thiện và xây dựng thêm hệ thống các quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước theo hướng rõ ràng, minh bạch, cụ thể hóa trách nhiệm cá nhân, tập thể

Gần đây, trong phiên họp Thường trực Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực ngày 10-5-2023, nhiệm vụ đầu tiên mà Thường trực Ban Chỉ đạo yêu cầu các cấp ủy, tổ chức đảng, cơ quan chức năng xác định, quan tâm làm tốt đó là: “Chỉ đạo rà soát, chấn chỉnh, khắc phục ngay những biểu hiện đùn đẩy, né tránh, làm việc cầm chừng, sợ sai không dám làm trong một bộ phận cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo, quản lý các cấp. Đây chính là một biểu hiện của tiêu cực, gây nhiều hệ lụy xấu, làm chậm sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, vì vậy cần tập trung chấn chỉnh, khắc phục ngay tình trạng này”¹¹. Chỉ đạo này cho thấy rằng, chúng ta đã “bắt mạch” đúng “con bệnh” đã và đang hiện hữu. Và căn bệnh để chữa không hề dễ dàng!

Trong nhiệm kỳ Đại hội khoá XII, Đảng Cộng sản Việt Nam đã ban hành Chỉ thị số 05-CT/TW với Nghị quyết Trung ương 4 về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn đùn đẩy sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ; Quy định số 55-QĐ/TW ngày 19-12-2016 về “Một số việc cần làm ngay để tăng cường vai trò nêu gương của cán bộ, đảng viên”; Chỉ thị số 27/CT-TTg ngày 8-9-2016 về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; Quy định số 08-QĐ/TW ngày 25-10-2018 của Ban Chấp hành Trung ương về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương; Đề án Văn hóa công vụ theo Quyết định số 1847/QĐ-TTg ngày 27-12-2018 của Thủ tướng Chính phủ; Hướng dẫn số 105-HD/BTGTW ngày 11-10-2019 của Ban Tuyên giáo Trung ương về công tác lý luận chính trị... Trong nhiệm kỳ Đại hội XIII, Đảng đã ban hành Kết luận

số 14-KL/TW ngày 22-9-2021 về “Chủ trương khuyến khích và bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung”; Quy định số 41-QĐ/TW ngày 3-11-2021 về từ chức, miễn nhiệm đối với cán bộ, khuyến khích cán bộ “6 dám” cùng nhiều biện pháp tuyên truyền, giáo dục khác nhau...

Mặc dù đã có nhiều chương trình, quy định được đưa ra nhằm mục đích khắc phục tình trạng này, tuy nhiên các quy định này chưa được luật hóa cụ thể, tạo cơ chế bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung nên sinh ra tâm lý chờ đợi, nghe ngóng, không dám làm việc, sợ trách nhiệm như thời gian qua. Rà soát, sửa đổi, hoàn thiện và thể chế hóa các quy định của Đảng, Nhà nước tránh sự chông chéo, mâu thuẫn, thống nhất trong các hiểu và áp dụng chính là “liều thuốc” hữu hiệu cho căn bệnh này.

Thứ hai, nâng cao nhận thức, năng lực, tinh thần trách nhiệm, rèn luyện đạo đức cách mạng cho cán bộ

Sự kém cỏi trong nhận thức, năng lực, đạo đức của cán bộ cũng là một trong những nguyên nhân dẫn đến căn bệnh sợ trách nhiệm. Đó cũng là biểu hiện sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” mà gốc của nó là chủ nghĩa cá nhân. Nâng cao nhận thức là yếu tố đầu tiên của người cán bộ, vì nhận thức đúng sẽ dẫn đến thái độ và hành động đúng. Nhận thức ở đây sẽ là nhận thức chính trị, thái độ chính trị và hành động chính trị để xây dựng đạo đức cách mạng cho người cán bộ. Cán bộ phải hiểu đúng chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước; hiểu đúng nền tảng tư tưởng chính trị của Đảng; tin tưởng vào mục đích, lý tưởng đã lựa chọn; ý thức rõ vị trí, vai trò, yêu cầu trách nhiệm của người cán bộ để từ đó hình thành tình cảm, ý chí cách mạng. Đây sẽ là “trụ cột” vững chắc để cán bộ xây dựng niềm tin cách mạng để có thái độ chính trị đúng đắn biểu hiện thông qua cử chỉ, lời nói, việc làm; điều này chi phối đến hành động của người cán bộ đó là lòng trung thành, tính vững vàng, kiên định về lập trường, tư tưởng chính trị. Tiên phong, gương mẫu trong lao động, học tập, sinh hoạt, tuyên truyền những quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước, kiên quyết đấu tranh chống lại những biểu hiện tiêu cực trong chính trị đó là hành động chính trị đúng của cán bộ. Mọi sự nửa

vời, lưng chừng, không kiên quyết, không nghiêm túc ảnh hưởng rất lớn đến thực hiện trách nhiệm của người cán bộ. Với cán bộ đạo đức luôn là gốc, hơn nữa đó phải là đạo đức cách mạng, bởi đây là “thuốc đặc trị” cho chủ nghĩa cá nhân, như lời chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”¹². Trong tình hình hiện nay, rèn luyện đạo đức cách mạng thì người cán bộ phải trau dồi bản lĩnh chính trị, niềm tin chính trị, tăng cường “sức đề kháng” trước của bản thân trước những diễn biến phức tạp tình hình kinh tế - xã hội, nhạy bén, hết sức đề phòng với “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá”. Đó là sẽ sức mạnh nội sinh tạo nên sự uy tín, thống nhất giữa nhận thức và hành động từ đó khắc phục căn bệnh sợ trách nhiệm hiện nay ở cán bộ.

Thứ ba, coi trọng, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát cán bộ hoàn thiện và thực hiện tốt cơ chế thi đua khen thưởng, kỷ luật

Công tác kiểm tra, giám sát luôn đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy cán bộ thực hiện nghiêm túc công việc của mình, góp phần nâng cao đạo đức cách mạng, đẩy lùi suy thoái tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống đang diễn ra rất phức tạp hiện nay. Nội dung kiểm tra, giám sát đối với cán bộ đó là kiểm tra, giám sát việc quán triệt, thực hiện Cương lĩnh, chủ trương, nghị quyết, chỉ thị, điều lệ, quy chế, quy định, kết luận của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước; các nguyên tắc tổ chức và hoạt động của Đảng; rèn luyện đạo đức, lối sống; thực hiện nghiêm những điều đảng viên không được làm; việc giữ gìn đoàn kết nội bộ; quan hệ với cán bộ, đảng viên và Nhân dân. Coi trọng, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát cán bộ là một trong những giải pháp nhằm khắc phục bệnh sợ trách nhiệm; không những thế cho dù tập thể hay cá nhân thì cũng phải thực hiện đúng thẩm quyền, trách nhiệm trong công tác này. Khi các phương pháp trong công tác kiểm tra, giám sát được thực hiện một cách linh hoạt sẽ mở rộng dân chủ, kích hoạt những nhân tố mới với tinh thần dám nghĩ, dám làm, dám sáng tạo.

Về khen thưởng, kỷ luật: chúng ta đã có các quy định của Đảng và Luật Cán bộ, công chức, Luật Thi đua, khen thưởng; quy định về thi đua khen thưởng, kỷ luật của tổ chức mà cán bộ, công chức là thành viên. Nhưng muốn khen thưởng đúng người, đúng thành tích và đúng lúc; kỷ luật đúng người, đúng mức độ vi phạm, đúng quy định của Đảng, của tổ chức công đoàn và đúng pháp luật... thì chúng ta phải làm tốt phương pháp đánh giá cán bộ. Hiện nay, khâu đánh giá cán bộ vẫn còn nhiều hạn chế, vẫn chưa thực sự là động lực, khuyến khích cán bộ dám làm, dám sáng tạo. Đảm bảo các nguyên tắc chung trong công tác kiểm tra, giám sát đồng thời đổi mới trong phương pháp đánh giá cán bộ sẽ khơi dậy ý thức bản thân trách nhiệm với công việc, các phong trào thi đua trở nên thực chất hơn, tránh hình thức, phô trương, thành tích, đây cũng là một trong những cách khắc phục bệnh trách nhiệm của cán bộ một các hiệu quả.

Thứ tư, nâng cao tinh thần trách nhiệm và phát huy vai trò gương mẫu của cán bộ góp phần khắc phục bệnh sợ trách nhiệm

Cách đây hơn 70 năm trên Báo Nhân Dân, số 36, ngày 13-12-1951 Bác đã căn dặn: bất kỳ ai, ở địa vị nào, làm công tác gì, gặp hoàn cảnh nào, đều phải có tinh thần trách nhiệm. Là cán bộ phải có tinh thần trách nhiệm, đó là: nắm vững chính sách, đi đúng đường lối quần chúng, làm tròn nhiệm vụ. Mọi biểu hiện quan liêu, mệnh lệnh, chủ quan, hấp tấp, tự tư tự lợi là trái hẳn với tinh thần trách nhiệm. Năm 1973, lúc đó Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đang làm việc tại Tạp chí Học Tập (tiền thân của Tạp chí Cộng sản) - cơ quan ngôn luận của Đảng đã sớm nhận ra căn bệnh “sợ trách nhiệm” của cán bộ là không dám đương đầu trước khó khăn, không dám nghĩ, không dám làm, chỉ tránh khó, ngại phiền. Và khắc phục bệnh sợ trách nhiệm trước hết là phải chống chủ nghĩa cá nhân, nâng cao tinh thần cách mạng của cán bộ, đảng viên, làm cho mỗi người đều có tinh thần xả thân vì sự nghiệp cách mạng, đều thật sự “trung với Đảng, hiếu với dân, sẵn sàng chiến đấu hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì chủ nghĩa xã hội. Nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng” như Hồ Chủ tịch đã dạy. Như vậy, nâng cao

Xem tiếp trang 5

Bên cạnh đó, Hồ Chí Minh còn đặc biệt quan tâm đến điều kiện làm việc và chính sách đãi ngộ xứng đáng đối với trí thức. Dẫu trong hoàn cảnh kháng chiến gian khổ, điều kiện vật chất còn nhiều thiếu thốn nhưng Người vẫn luôn yêu cầu Đảng, Nhà nước phải có những chính sách đãi ngộ xứng đáng cho trí thức nhằm động viên và kịp thời tháo gỡ những khó khăn để họ yên tâm làm việc và cống hiến. Đồng thời, phải mở rộng dân chủ, có dân chủ mới có sáng kiến, nếu thực hiện tốt dân chủ sẽ tạo động lực to lớn cho hoạt động nghiên cứu khoa học và sáng tạo của trí thức. Hồ Chí Minh khẳng định: “Dân chủ, sáng kiến, hăng hái, ba điều đó rất quan hệ với nhau. Có dân chủ mới làm cho cán bộ và quần chúng đề ra sáng kiến. Những sáng kiến đó được khen ngợi, thì những người đó càng thêm hăng hái, và người khác cũng học theo”¹⁵.

Chủ tịch Hồ Chí Minh “là lãnh tụ vô sản đầu tiên ở nước ta đã đánh giá đúng vai trò, vị trí, hiểu rõ những ưu điểm và hạn chế của người trí thức Việt Nam”¹⁶. Bởi vậy, trong suốt tiến trình thực hiện khát vọng, lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội đã có rất nhiều thế hệ trí thức tài năng đồng hành cùng Người và tận tâm, tận lực cống hiến cho Tổ quốc.

Quán triệt quan điểm của Hồ Chí Minh trong giai đoạn hiện nay, Đảng ta cần tiếp tục khẳng định vai trò to lớn của đội ngũ trí thức đối với sự phát triển của đất nước, coi trí thức “là lực lượng lao động sáng tạo đặc biệt quan trọng trong tiến trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, xây dựng kinh tế tri thức, phát triển nền văn

hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”¹⁷, “Đầu tư xây dựng đội ngũ trí thức là đầu tư cho phát triển bền vững”¹⁸. Để phát huy được hết tiềm năng, trí tuệ của đội ngũ trí thức cần thiết phải tiếp tục khơi dậy khát vọng cống hiến, lòng tự tôn dân tộc để mỗi người trí thức không ngừng tự vươn lên, hoàn thiện mình, khắc phục tâm lý tự ti, vươn lên làm chủ kiến thức, khoa học và công nghệ và trở thành những người trí thức toàn cầu hội nhập để phát triển; bên cạnh đó cần phải có sự quan tâm, tạo điều kiện của Đảng và Nhà nước đối với trí thức nhằm tiếp tục tạo lập môi trường làm việc thật sự dân chủ, công khai, minh bạch; đầu tư ngân sách cho việc trọng dụng và đãi ngộ thỏa đáng, phù hợp với thực tiễn của cuộc sống; kịp thời tôn vinh những thành quả mà họ đã cống hiến; có chính sách đặc biệt đối với nhân tài của đất nước.

1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb CTQG - ST, H, 2011, t. 5, tr. 235; t. 5, tr. 275; t. 1, tr. 209; t. 7, tr. 72; t.1, tr. 221; t. 5, tr. 184; t. 5, tr. 275; t. 6, tr. 203; t. 7, tr. 217; t. 7, tr. 71; t. 5, tr. 575; t. 14, tr. 97; t. 5, tr. 283.

4. Lê Duẩn: *Giai cấp công nhân Việt Nam và liên minh công nông*, Nxb ST, H, 1976, tr. 215.

14. Trần Ngọc Thêm: *Tìm hiểu về bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam*, Nxb TPHCM, 1997, tr. 605.

16. Nguyễn Văn Khánh, Nguyễn Quốc Bảo: *Một số vấn đề về trí thức Việt Nam*, Nxb Lao Động, 2001, tr. 33 - 34
17, 18. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương khóa X*, Nxb CTQG, H, 2008, tr. 90 - 91.

GIẢI PHÁP PHÒNG, CHỐNG BỆNH “SỢ TRÁCH NHIỆM”...

Tiếp theo trang 39

tinh thần trách nhiệm đó là nhiệm vụ tự thân của mỗi người cán bộ, thực hiện thông qua việc thường xuyên tự phê bình và phê bình, nêu cao vai trò gương mẫu cán bộ theo nguyên tắc “trên trước, dưới sau”, chức vụ càng cao càng phải gương mẫu rèn luyện đạo đức cách mạng, thực hành “cần kiệm liêm chính, chí công vô tư” trong công việc lẫn đời tư, tại nơi công tác cũng như địa bàn cư trú.

1. Báo Nhân Dân, số 36, ngày 13-12-1951, tr. 2.
2, 3, 4, 5, 6. Nguyễn Phú Trọng: *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, góp*

phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh, Nxb CTQG - ST H, 2023, tr. 468, 466, 467, 467, 467.

7. <https://vnexpress.net/can-bo-tp-hcm-co-tam-ly-e-ng-ai-so-trach-nhiem-4594090.html>.

8, 9, 10. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb CTQG - ST, H, 2011, t.11, tr.605; t.11, tr. 467; t.13, tr.90.

11. Theo Báo Đại biểu Nhân dân ra ngày 11-5-2023: “Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng chủ trì cuộc họp Thường trực Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực”.

12. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.15, Nxb CTQG - ST, H, 2011, tr. 611 - 612.